

Марина Бойченко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-0543-8832

Андрій Никифоров

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-0576-980X

Ольга Гулей

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-6501-5022

DOI 10.24139/2312-5993/2022.01/170-179

КОНЦЕПТУАЛЬНА КАНВА ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ

Мета статті – узагальнити погляди провідних педагогів та науковців щодо естетичного виховання молоді. Пріоритетними методами даного дослідження було обрано: теоретичний аналіз та узагальнення відомостей щодо використання засобів художньої творчості в навчально-виховному процесі. Показано відношення народної педагогіки до формування естетичної культури дітей та молоді. З'ясовано, що поряд із розумовим, фізичним, трудовим і моральним вихованням особливе місце в народній педагогіці відведено естетичному вихованню, завдяки якому в Україні художня творчість набула надзвичайного поширення. Зроблено висновки про те, що художня творчість є вагомим засобом естетичного виховання й збагачення духовного життя підростаючого покоління.

Ключові слова: естетичне виховання, народна педагогіка, мистецька педагогіка, художня творчість.

Постановка проблеми. Естетичне виховання – багаторічний педагогічний процес, у результаті якого формується естетичне ставлення учня до оточуючого світу, трудової діяльності, природи, мистецтва. Окрім того, важливо, щоб у процесі естетичного виховання діти не тільки вміли бачити і розуміти мистецтво, але й створювати красу навколо себе, адже мистецтво взагалі та художня творчість зокрема має безпосередній вплив на емоційну сферу людини, стає вагомим засобом морального виховання та джерелом духовного життя особистості. Відтак, емоційне сприйняття художніх образів сприяє формуванню естетичної й духовної культури дітей та молоді.

Аналіз актуальних досліджень. Сутність поняття «естетичного виховання» розглядали такі вітчизняні і зарубіжні науковці, як Ю. Боров, І. Гончарова, Д. Кучерук, Л. Левчук, Т. Пагута, М. Русина та інші. Проблемам естетичного виховання, пошуку його вдосконалення присвячені роботи науковців: В. Моляко, А. Щербо, Б. Ліхачова, В. Шацької, Д. Джола, К. Гавриловця, М. Гончаренка, М. Капустіна, О. Гулиги та

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
інших. Концептуальний аналіз праць показав, що існує багато шляхів естетичного виховання, проте одним із найефективніших засобів естетичного виховання є мистецтво взагалі й народна творчість зокрема.

Мета статті – розглянути особливості формування естетичної культури особистості, проаналізувати погляди провідних педагогів і науковців щодо естетичного виховання дітей та молоді засобами художньої творчості.

Методи дослідження. Пріоритетними методами даного дослідження було обрано теоретичний аналіз та узагальнення відомостей щодо використання засобів художньої творчості в навчально-виховному процесі дітей та молоді.

Виклад основного матеріалу. Як зауважує Т. Пагута, сучасна освіта передбачає активне залучення молоді до естетичного досвіду людства, до творчої діяльності, що є основою естетичного розвитку особистості (Пагута, 2011, с. 105).

Переважна більшість дослідників зазначає, що естетична культура формується у процесі естетичного виховання, що є складовою частиною виховного процесу і представлене системою заходів, спрямованих на вироблення й удосконалення в людини здатності естетично сприймати, правильно розуміти, оцінювати і створювати прекрасне та високе в житті й мистецтві. Зокрема, на думку Д. Кучерука, Л. Левчука, М. Русина, термін «естетичне виховання» є багатограним і містить низку протиріч, оскільки є багатоструктурним у своєму внутрішньому сенсі. По-перше, «естетичне виховання», як поняття, відображає певний аспект інших видів виховання. По-друге, до його змісту входять споріднені поняття (художнє виховання, естетична і художня освіта, мистецька освіта). Вище названі автори переконані: у кінцевому результаті естетичного виховання має бути естетична культура в усій її багатоаспектності. Інші науковці віддають перевагу формуванню естетичного ставлення особистості до світу. Разом із тим, кінцевою метою естетичного виховання є формування естетичної культури (Буров, 1971).

Педагог і психолог Г. Шевченко наголошує, що естетичне виховання варто розглядати комплексно, адже воно є частиною морального, трудового, розумового, фізичного виховання. Естетичне виховання має формувати естетичний розвиток у результаті цілеспрямованого естетичного впливу на школяра. Даний вплив може здійснюватися різними шляхами, а саме: єдністю процесів навчання й виховання, самовиховання, навчальної, позакласної і позашкільної роботи; єдністю

дій школи, сім'ї та культурних закладів (Шевченко, 1985). В. Гончаренко на сторінках своєї розвідки «Проблеми виховання» стверджує, що знання мистецтва, його історії, культури різних часів, епох – це той шлях, який зближує сучасне й минуле, дає ключі для розуміння краси та значущості художньої спадщини (Гончаренко, 1976, с. 111).

Особлива цінність мистецтва полягає в тому, що воно часто зображає ті сторони дійсності, побачити які людина не має змоги. «Життя коротке – мистецтво вічне», – говорить латинське прислів'я. Хоча в наш час мистецтво і залишається однією з найбільш популярних і поширених форм естетичного виховання, суспільство, яке зацікавлене в піднятті рівня культури громадян, намагається якнайповніше використати для цієї мети різні форми, прагнучи одночасно до урізноманітнення методів виховання (Джола та Щербо, 1998).

Серед видатних педагогів минулого, які переймалися означеним питанням, варто виділити К. Д. Ушинського, який зазначав, що «кожен навчальний предмет так чи інакше містить естетичний елемент, передачу якого учням повинен мати на увазі вчитель» (Ушинський, 1950). Основними засобами естетичного виховання К. Д. Ушинський вважав природу, працю та мистецтво. До навчальних планів народних шкіл педагог пропонував включити предмети естетичного циклу: малювання, музику, співи. Особливо цінував участь дітей у хоровому співі: «Якщо заспіває школа – заспіває країна». К. Д. Ушинський вважав, що для естетичного розвитку дитини важливо прилучати її до народної поезії, традицій рідного краю, проводити у школі свята зими, весни, літа, осені. Все це повинно приносити дітям радість і розвивати естетичні смаки. У зв'язку з цим він порушував питання про необхідність художньої освіти вчителів і вихователів. Важливим джерелом естетичних впливів на дитину К. Д. Ушинський називав природу, її простори. Автор підкреслював, що вони є першими вихователями, бо найдоступніші дитячому сприйманню й розумінню. На основі сприймання краси оточуючого світу, зокрема барв, звуків природи, форм, як вважав педагог, здійснюється розвиток сенсорної сфери дитини та наочне навчання. Спілкування з природою приносить велику насолоду. К. Д. Ушинський закликав учителів розширювати коло їхніх знань і уявлень на базі чуттєвого досвіду, готувати учнів до сприймання краси природи. «Природа є одним із наймогутніших агентів у вихованні людини, і найдбайливіше виховання без участі цього агента завжди відгонитиме сухістю, однобічністю, неприємною штучністю. Бідолашна дитина, якщо вона зросла, не зірвавши польової квітки, не прим'явши на

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
привіллi зеленої трави! Ніколи вона не розвинеться з тією повнотою й
свіжістю, до яких здатна душа людська: розвиток її завжди відгонитиме
душною атмосферою замкнених будинків» (Ушинський, 1954).

Погоджуємось із думкою В. Кутішенко стосовно того, що
актуальними засобами естетичного виховання є звернення до світу
природи, виховання дитини під час праці, організація та перетворення
побуту, що сприяє формуванню в дитини здатності розуміти та
оцінювати мистецтво, дає їй можливість прилучатися до активної
художньої творчості (Кутішенко, 2005).

Культура народу передбачає особливий підхід до організації
процесу естетичного виховання дитини. У його основі – принципи
гуманізму, гармонії та краси. Найяскравіше втілює ці принципи художня
діяльність людини, а також результат цієї діяльності – мистецтво. Звідси
впливає, що під естетичним вихованням розуміють діяльність, яка
пов'язана з формуванням у вихованців почуття прекрасного як найбільш
точного втілення естетичного ставлення людини до життя.

Важливим, на наш погляд, є те, що давні уявлення українського
народу про виховання лежать в основі української народної
педагогіки (етнопедагогіки). Особливої уваги в нашому дослідженні
заслугує те, що народна педагогіка містить оригінальні ідеї, які в
сукупності формують цікаву систему впливів на формування
особистості. Варто зазначити, що методи й засоби досягнення завдань
виховного процесу мають певні відмінності, що залежить від
особливостей регіону або етнічної групи. Традиції естетичного
виховання, що є складовою частиною української культури, беруть
свої витoki від традицій дородового суспільства, та проходять шлях
розвитку, минаючи етапи матріархату та патріархального ладу аж до
періоду формування одношлюбної сім'ї.

Слід зазначити, що основою системи української народної
педагогіки є принципи світовідчуття і світорозуміння східних слов'ян,
які знайшли своє втілення в педагогіці Київської Русі. Отже,
дослідження форм виховання та навчання підростаючих поколінь є
неможливим без вивчення традицій педагогіки східних слов'ян, що
зумовили загальний напрям розвитку вітчизняної етнопедагогіки.
Підготовка молодого покоління здійснювалася в перших навчально-
виховних інституціях східних слов'ян. Вихованців готували до
виконання певних функцій у суспільстві, що було розподілено
відповідно до статі і віку. Традицію згуртування молоді та дітей у групи
для проведення певних робіт чи дозвілля можна було спостерігати в

Україні, підтвердженням тому є твори українських письменників (наприклад, «Вечори на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя) (*Антологія педагогической мысли Древней Руси*, 1985, с. 101). Відповідальність за моральне та трудове виховання дітей покладалася на батьків. Саме вони були хранителями традицій сімейного виховання й головними вихователями. Тогочасним ідеалом був чесний, відважний та мужній працівник, що поєднував у собі риси простого робітника-селянина та мужнього воїна – захисника Вітчизни.

Здійснений нами аналіз дає можливість визначити, що в народній педагогіці особливо цінували християнську добродієність та освіченість. Разом із упродовженням християнства відбулися певні зміни світогляду, що не змогло не відобразитися на культурі нашого народу та естетичній його складовій. Прийняття християнства особливим чином доповнює традиції, що вже на той час сформувалися в українській культурі і в педагогіці. Так, О. Воропай у передмові до власної збірки етнографічних матеріалів так аргументує цей феномен: «Зустріч Візантії з Україною – це не була зустріч бідного з багатим; це була зустріч якщо не рівних, то близьких потугою, але різних характером культур» (Воропай, 1991). Іноді можна прослідкувати ознаки староукраїнської, дохристиянської та християнської культур у наших звичаях та фольклорі. Межі, за якими кінчається староукраїнське і починається християнське, є досить умовними, а тому розрізнити їх доволі складно. Так староукраїнські традиції злилися з нашими звичаями, і тепер ми собі не уявляємо Різдва без куті, Великодня – без писанки, Святої Трійці – без клечання, називаємо це останнє свято «Зеленими Святами». Ми відзначаємо свято Купала, на «Введення» закликаємо щастя на майбутній рік, на «Катерини» кличемо долю, а на «Андрія» хто з нас не кусав калити і яка дівчина не ворожила, чи вийде заміж цього року» (Рева, 2010; Воропай, 1991).

У ході наукового пошуку виявлено, що протягом історичного розвитку українського народу змінювалися підходи до виховання, як наслідок – з'являлися нові ідеали та традиції, формування яких відбувалося під впливом історичних подій. Це неабияк вплинуло на формування ментальності українського народу, укріплення його національної самосвідомості, утворення нових виховних еталонів, що являли собою досконалу особистість, яка є взірцем, до якого має прагнути кожен (Андрущенко, 2011). Серед національних ідеалів в українській свідомості постає образ козака, який уособлює честь і мужність, національну гідність та справедливість; гайдамаків, опришків, січових стрільців. Ці образи можуть сприяти вихованню відважних

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
молодих людей, здатних захищати власну родину, Батьківщину, готових відстоювати ціною власного життя ідеали честі й гідності. Не можна оминати і сталий для вітчизняної культури ідеал – ідеал господаря, який формується на ґрунті хліборобського устрою життя українського суспільства і якнайкраще відображає інтереси всього українського народу. Він є прикладом гідного життя, що ґрунтується на стабільності та впевненості, символізує забезпечене життя і щасливу долю, чого можна досягти тільки через самовіддану та творчу працю.

Доцільно відмітити, що в українській родині дівчатка та хлопчики виховуються як майбутні господарі і господині, що досягається залученням їх до праці. Так, дівчата навчаються вишиванню, ткацтву та іншим народним ремеслам, а хлопці – чоловічій праці, умінню вправлятися з кіньми, обробляти угіддя, опановувати ремесла тощо. Важливими складовими виховання були: шанування звичаїв та традицій українського народу, повага до старших (Никифоров, 2020; Voichenko, Nykyforov, Chystiakova, 2021). Водночас, через залучення до господарських справ, формувалося особливе ставлення до праці, яка вважалася покликанням людини, та, водночас, виступала ефективним засобом виховання. Участь дітей та підлітків у продуктивній праці відбувалася з обов'язковим урахуванням вікових періодів, коли дитині доручалася та чи інша робота, що мала відповідати рівневі її розвитку та здібностям (Гулей, Никифоров, 2020). Самовіддана праця активно заохочувалася, що знайшло відображення в усній народній творчості: «Будеш трудиться – будеш кормиться», «Добра пряжа на скіпку напряде», «Добре тому ковалеві, що на обидві руки кує!», «Чесне діло роби сміло!», «Зароблена копійка краща за крадений карбованець» тощо. При цьому наголошували, що людина, яка добре знає свою справу, удостоюється найвищого визнання і є прикладом для наслідування: «На дерево дивись, як родить, а на чоловіка, як робить», «Не місце красить чоловіка, а чоловік місце», «Не святі горшки ліплять, а прості люди» тощо. Невідповідність же такому ідеалові, навпаки, засуджувалася: «Лежачого хліба ніде нема», «Печені голуби не летять до губи», «Треба нахилиться, щоб з криниці води напиться», «Не побігаєш – не пообідаєш», «Яка кроква, така й лата, яка праця, така й плата», «Без діла жить – тільки небо коптить» тощо (Антологія педагогической мысли Древней Руси, 1985; Гулей, Гавриленко, 2019). Отже, викладені вище складові дозволяють стверджувати, що етнопедагогіка не виключає аспект естетичного виховання, яке здійснювалося в руслі гуманістичного стилю української народної педагогіки, якій притаманні

такі риси, як ліризм, гуманне ставлення до дитини, мрійливість і лагідність. Дитину сприймали як божий дар, який може отримати родина. Відповідно, жорстоке ставлення до дитини в народній педагогіці суворо засуджується, а розумна ж вимогливість до неї, навпаки, заохочується (Voichenko, Nykiforov, Hulei, 2020). Звідси – особливе ставлення до освіти та виховання: «Наука не мука, за плечима не носить», «Книжка – маленьке віконце, та через нього увесь світ видно», «З усіх скарбів знання найцінніше, тому що воно не може бути ні вкраденим, ні загубленим, ані знищеним», «Мудрим ніхто не вродився, а навчився», «Краще з розумним двічі загубити, ніж із дурнем раз знайти» тощо.

Відтак, естетична складова є невіддільною частиною всієї системи народної педагогіки, що проходить через весь широкий спектр виховної проблематики та відображається в її засадничих ідеях та головних принципах: природовідповідності, культуровідповідності, народності, трудовому характері виховання тощо (*Антологія педагогической мысли Древней Руси*, 1985, с. 103). Одним із основних принципів естетичного виховання як частини народної педагогіки є принцип природовідповідності виховання, у якому, перш за все, реалізувалось одвічне прагнення людини віднайти гармонію в її взаємодії зі світом природи. Цей принцип полягає у сприйнятті людини, яка виступає одночасно об'єктом і суб'єктом виховання, як частини світу живої природи (Сухомлинський, 1975; 1977; Макаренко, 1973). Зокрема, народна мудрість влучно підмічає необхідність враховувати у процесі виховання вікові особливості. Так, найкращим часом для виховання є дитинство і підлітковий вік, бо психіка юної особистості гнучка й податлива: «Гни дерево, поки молоде, вчи дитя, поки мале», «З молодого, як із воску, що хочеш, те й виліпиш». При цьому підкреслюється необхідність зважати й на індивідуальні особливості вихованців: «У лісі й двох дерев нема однакових, не те що людей».

У контексті нашої роботи особливий інтерес має розгляд одного з важливих завдань естетичного виховання – установа гармонійних стосунків людини з природою, що знаходить вираження в народній системі виховання, зокрема – у календарній обрядовості. Передусім, це стосується виховання дбайливого ставлення до природи, Матері-землі, яка виступає в народному уявленні тотемічним образом, що обумовлює існування системи певних ритуальних заборон, пов'язаних із нею. Яскравим прикладом слугує заборона бити по землі палицею, особливо на початку весни, коли від

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115)
землі очікували народження нового врожаю (Іваницький, 1997, с. 18).
Відображення особливої поваги народу до землі знаходимо у фольклорі: «Земля дає все і забирає все», «Земля – мати наша, всім годує і пестить», «Аби земелька була нам доброю матір'ю, аби небо знало, що воно для нас, як батько», «Хто на землі сидить, той не впаде», «Дай землі, то й вона тобі дасть», «Земля-трудівниця аж парує та людям хліб готує» тощо. Велика увага приділялася вивченню дітьми природних прикмет, що мало на меті розвивати в них увагу, спостережливість, бажання пізнавати навколишній світ, а також сприяло послідовному опануванню травництвом, основами народної медицини, освоєнню навичок землеробства тощо.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.
Підсумовуючи, відзначимо, що в українській педагогічній спадщині традиції естетичного виховання пронизують практично всю систему виховання особистості. Народна педагогіка використовувала як засоби формування естетичної культури особистості не тільки навколишній світ природи, але й працю українського народу, намагаючись зробити естетичним кожний вид людської діяльності та прищеплюючи молодому поколінню прагнення до утвердження ідеалів краси в кожному предметі навколишньої дійсності.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо в ретельному вивченні тенденцій розвитку естетичного виховання в теорії і практиці мистецької освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Андрущенко, Т. (2011). Проблема виховання естетичного в українському культурному дискурсі в період глобалізації та інформаційної революції. *Проблема естетичного в культурі: матеріали до спецкурсу*, (сс. 219-245). Київ: Університет «Україна» (Andrushchenko, T. (2011). The problem of aesthetic education in the Ukrainian cultural discourse in the period of globalization and information revolution. *The problem of aesthetic in culture: materials for a special course*, (pp. 219-245). Kyiv: University of Ukraine).
- Антология педагогической мысли Древней Руси и Русского государства XIV–XVII вв.* (1985). Москва: Педагогика (*Anthology of pedagogical thought of Ancient Russia and the Russian state of the XIV–XVII centuries* (1985). Moscow: Pedagogy).
- Буров, А. (1971). Предмет и содержание эстетического воспитания, его соотношение с другими видами воспитания. *Советская педагогика*, 6, 39-46 (Burov, A. (1971). The subject and content of aesthetic education, its relationship with other types of education. *Soviet Pedagogy*, 6, 39-46).
- Воропай, О. (1958). *Звичай нашого народу: етнографічний нарис: у 2 т.* Т. 2. Мюнхен: Українське видавництво (Voropai, O. (1958). *Customs of our people: ethnographic essay: in 2 vols.* Vol. 2. Munich: Ukrainian Publishing House).
- Гончаренко, М. (1976). *Проблеми естетичного виховання*. Київ: Мистецтво (Goncharenko, M. (1976). *Problems of aesthetic education*. Kyiv: Art).

- Гулей, О., Гавриленко, А. (2019). Етнографічні джерела про давні уявлення щодо естетичного виховання. *Мистецькі пошуки*, 1 (10), 21-24 (Guley, O., Gavrilenko, A. (2019). Ethnographic sources on ancient ideas about aesthetic education. *Artistic Quests*, 1 (10), 21-24).
- Гулей, О., Никифоров, (2020). Формування художньої етнокультури майбутніх фахівців початкової освіти засобами народного мистецтва (на прикладі різьблення). *Дошкільна та початкова освіта в сучасному педагогічному просторі: [колективна монографія] / О.В. Лобова, С. М. Кондратюк (ред.), (сс. 277-294). СумДПУ імені А.С.Макаренка (Guley, O., Nykyforov, (2020). Formation of artistic ethnoculture of future specialists of primary education by means of folk art (on the example of carving). *Preschool and primary education in the modern pedagogical space: [collective monograph] / O.V. Lobova, S.M. Kondratyuk (ed.), (pp. 277-294). Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko).**
- Джола, Д., Щербо, А. (1998). *Теорія і методика естетичного виховання школярів*. Київ: Інститут змісту і методів навчання (Dzhola, D., Shcherbo, A. (1998). *Theory and methods of aesthetic education of schoolchildren*. Kyiv: Institute of Content and Teaching Methods).
- Іваницький, А. (1997). *Українська музична фольклористика*. Київ: Заповіт. (Ivanitsky, A. (1997). *Ukrainian musical folklore*. Kyiv: Testament).
- Кутішенко, В. (2005). *Вікова та педагогічна психологія* (курс лекцій: сс. 14-22). Київ: Центр навчальної літератури (Kutishenko, V. (2005). *Age and pedagogical psychology* (course of lectures: pp. 14-22). Kyiv: Center for Educational Literature).
- Макаренко, А.С. (1973). *Педагогічна поема*. Київ: Радянська школа (Makarenko, A.S. (1973). *Pedagogical poem*. Kyiv: Soviet School).
- Никифоров, А. (2020). Сімейне виховання у змісті позаінституційних форм навчання декоративного мистецтва у підросійській Україні ХІХ–початку ХХ століття. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 73 (2), 32-35 (Nikiforov, A. (2020). Family education in the content of non-institutional forms of teaching decorative art in sub-Russian Ukraine of the XIX-early XX century. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. Series 5: Pedagogical Sciences: Realities and Prospects*, 73 (2), 32-35).
- Пагута, Т. (2011). Естетичне виховання як психолого-педагогічна проблема. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 5 (46), 105-116 (Paguta, T. (2011). Aesthetic education as a psychological and pedagogical problem. *Spirituality of personality: methodology, theory and practice*, 5 (46), 105-116).
- Рева, Л. (2010). Дослідження Візантологічної комісії ВУАН (за архівами національної бібліотеки України імені В.І.Вернацького). *Актуальні питання сходознавства, славістики, україністики*. Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/5848> (Reva, L. (2010). Research of the Byzantine Commission of the Ukrainian Academy of Sciences (according to the archives of the National Library of Ukraine named after VI Vernatsky). *Current issues of Oriental Studies, Slavic Studies, Ukrainian Studies*. Retrieved from: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/5848>).
- Сухомлинський, В.О. (1975). *Як виховати справжню людину (Поради вихователям)*. Київ: Радянська школа (Sukhomlynsky, V.O. (1975). *How to raise a real person (Tips for educators)*. Kyiv: Soviet School).

- Сухомлинський, В.О. (1977). *Серце віддаю дітям: вибрані твори: в 5-ти т.* Т. 2. Київ: Радянська школа (Sukhomlinsky, V.O. (1977). *I give my heart to children: selected works: in 5 volumes. Vol. 2.* Kyiv: Soviet school).
- Ушинський, К.Д. (1950). *Педагогічна антропологія.* Москва: Академія педагогічних наук РРФСР (Ushynsky, K. D. (1950). *Pedagogical anthropology.* Moscow: Academy of Pedagogical Sciences of the RSFSR).
- Ушинський, К.Д. (1954). *К.Д. Ушинський: твори: в 6 т.* Т. 2. Київ: Радянська школа (Ushynsky, K.D. (1954). *K.D. Ushynsky: works: in 6 volumes. Vol. 2.* Kyiv: Soviet school).
- Шевченко, Г. (1985). *Естетичне виховання в школі.* Київ: Радянська школа (Shevchenko, H. (1985). *Aesthetic education at school.* Kyiv: Soviet School).
- Boichenko, M., Nykyforov, A., Chystiakova, I., Sbruieva, A., Hulei, O., Bykova, M., Boichenko, A. (2021). Aesthetic and philosophical foundations of Ukrainian art education development in the late 17th – early 20th centuries. *Ad Alta*, 11(2), 25-30.
- Boichenko, M., Nykyforov, A., Hulei, O. (2020). Genesis of the idea of using elements of teaching and education by means of folk arts and crafts in classical Ukrainian and Western European pedagogical thought. *Journal of History Culture and Art Research*, 9 (2), 123-132.

SUMMARY

Boichenko Maryna, Nykyforov Andrii, Huley Olga. Conceptual framework of the personality aesthetic culture formation by means of artistic creativity.

The article is devoted to the analysis of the use of artistic means for the development of spiritual culture and worldview of the pupil's personality.

The purpose of the article is to summarize the views of leading teachers and scientists on the formation of pupils' aesthetic culture. The priority methods of this study were: theoretical analysis and generalization of information on the use of artistic means in the educational process of children and youth. The views of scientists on the concept of "aesthetic education" are considered; it is established that it is multistructural in its internal content, and:

- *covers certain aspects of all other types of education;*
- *its content includes related concepts (art education, art upbringing; aesthetic-art education);*
- *the result of aesthetic education should be aesthetic culture of the individual in all its diversity.*

The views of the leading domestic teachers on the importance of using the means of artistic creativity in education are revealed. The relation of folk pedagogy to aesthetic education is shown. It has been found that along with mental, physical, labor and moral education, a special place in folk pedagogy is given to aesthetic education, due to which in Ukraine artistic creativity has become extremely widespread.

It is concluded that ethnopedagogy covers the problem of aesthetic education. It is emphasized that Ukrainian people, with their inherent poetic understanding of reality, make a means of aesthetic education not only the world around them, but also their own work, trying to make aesthetic every human activity and instilling in the younger generation the same desire to establish the ideals of beauty in every object of the surrounding reality.

It is stated that artistic creativity is an important means of moral education and enrichment of spiritual life of the younger generation.

Key words: *aesthetic education, folk pedagogy, art pedagogy, artistic creativity.*